

KOKARDA:

Piše:
Roman Malarić

MODA KOJU SU UVELI HRVATSKI VOJNICI?

Kada u današnje vrijeme netko u Hrvatskoj spomene kokardu, najčešće misli na omraženi simbol četnika. Znete li da je taj pojam zapravo nije izvorno srpski?

u Britanskom carstvu prema pravilima nosili gotovo isključivo vojni ili mornarički službenici. Funkcija joj je bila obilježavanje vojnika na dužnosti čak i kada su bili u civilnoj nošnji (stoga su katkad nošene i na nadlaktici, na ramenu ili bedru). Kokarde su, pored vojnika, mogle nositi još jedino sluge kraljevskih obitelji, diplomati i njihova pratnja u svojstvu predstavnika krunice i šerifi (kraljevski službenici zaduženi za provedbu zakona u pojedinoj grofoviji). Unatoč tim pravilima, neki su plemići svojim slugama također davali da nose kokarde, a one su najčešće bile jednoboje kako bi ih se razlikovalo od vojničkih.

Kokarda i Hrvati

Napretkom tehnologije i projektom digitalizacije milijuna knjiga u zadnjem desetljeću Google je omogućio svim zainteresiranima pretraživanje knjiga po ključnim riječima, a time i pronalaženje nekih davno izgubljenih informacija.

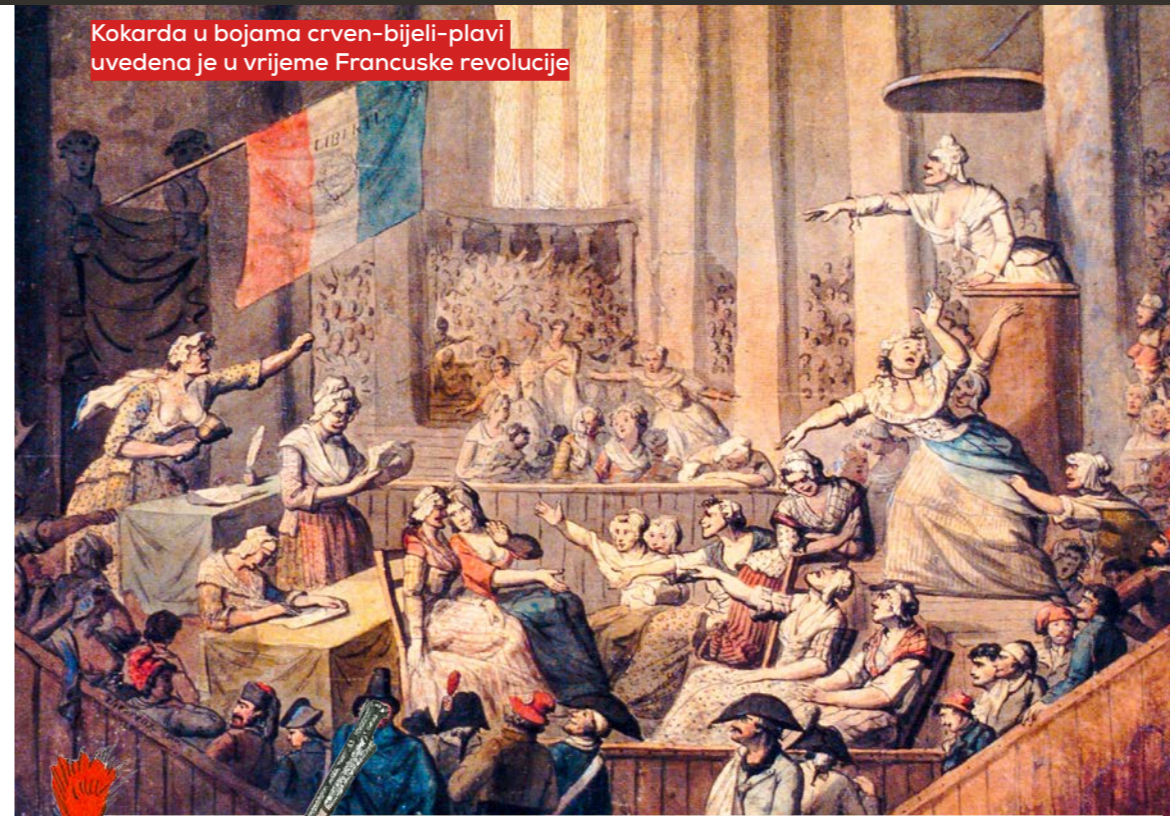
Ono što je za nas najzanimljivije jest da se u stranoj literaturi koja je tim putem postala dostupna pojava kokarde dovodi u vezu upravo s hrvatskim vojnicima. Oni koji znaju ponešto o povijesti hrvatskih vojnih postrojbi, sjetit će se da su u sklopu francuske vojske tijekom Tridesetogodišnjeg rata (1618. – 1648.) sudjelovali i hrvatski vojnici, koji su uveli modu nošenja rupca oko vrata. Način nošenja rupca a la *Croate* postao je i korijenom nove francuske riječi *cravate*. Izgleda da kravata nije bila jedini modni detalj koji su uveli spomenuti hrvatski vojnici.

Informacije o povezanosti kokarde i hrvatskih jedinica možemo pronaći u nekoliko američkih novina s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Tako se u broju *Free-Land Tribunea* od 25. srpnja 1902. opisuje etimologija engleske riječi *cockade* i njena povezanost s hrvatskim vojnicima. U članku stoji: „Riječ *cockade* nastala je iz francuske *cacarde*, a izvorno se odnosila na perjanice od

pijetlova perja koje su nosili hrvatski vojnici u službi francuske vojske. Takve perjanice, koje su kasnije zamijenile vrpce, upotrebljavale su se za držanje oboda u uspravnu položaju.“ Istu informaciju možemo pronaći u još nekoliko novinskih članaka na stranici američke Kongresne knjižnice, gdje se nalaze digitalizirane novine s početka 20. stoljeća.

Nakon dodatnih pretraživanja može se pronaći odakle su svi ti novinski članci preuzeli informaciju, a radi se o

Kokarda u bojama crven-bijeli-plavi uvedena je u vrijeme Francuske revolucije

znanstvenom časopisu za obiteljsku povijest, rodoslovlja i heraldiku *The genealogical magazine* (svetak III., svibanj 1899. – travanj 1900.). Časopis je skeniran i također besplatno dostupan na Internetu. Ovdje je prezentirana posebno zanimljiva vijest da i sama francuska zastava potječe od kokarde jer je snop perja kasnije za-

mijenjen okruglom vrpcom poznatom iz Francuske revolucije.

Francuski izvori o kokardi i hrvatskim vojnicima

Autor teksta u spomenutom znanstvenom časopisu je F. Lee Carter, o kojemu na Internetu nema dodatnih informacija. Carter se vjerojatno u pisanju svog znanstvenog rada poslužio francuskim izvorima kako je i danas uobičajeno u znanstvenim istraživanjima, a pomoću Googlea i mi možemo zaviriti u te izvorne francuske knjige bez odlaska u daleke knjižnice u Francusku. Tako se informacija o etimologiji riječi kokarda može pronaći u knjizi *L'improvisateur français* iz 1804., gdje o povijesti kokarde piše da se francuskim vojnicima svidjela moda nošenja kokarde koju su uveli hrvatski vojnici, pa su je nastojali imitirati. Također se u knjizi o povijesti kokardi *Histoire des cocardes: blanches, noires, vertes et*

Kokarda kroz povijest

Kokarda je postala popularna tijekom Francuske revolucije kada je uvedena u bojama francuske zastave (*cocarde tricolore*), dok je dotad bila popularna jednoboje bijela.

Tijekom Američkog rata za nezavisnost kokarda je u Kontinentalnoj vojsci Georgea Washingtona služila kao oblik raspoznavanja raznih postrojbi i činova jer u početku nije bilo odora na raspolaganju.

U Američkome građanskom ratu kokarda je bila simbol podrške vojsci Konfederacije (juga).

Kokarda se u obliku znaka (rondela) pojavljuje u zrakoplovstvu na avionima u Francuskoj već 1909. godine. Zatim se proširila na avione njihovih saveznika Ujedinjenog Kraljevstva i SAD-a, a nakon Prvog svjetskog rata i na mnoge druge.

Ce serait seulement au XVIIe siècle, d'après l'uchat, que naquit le mot **cocarde**, venant des plumes de coq que les **Croates** mirent en mode. On donna ce nom aux bouffettes de rubans, qui ne tardèrent pas à remplacer les plumes de coq. En 1656, Christine de France étant venue visiter Paris, fit son entrée

COCARDE. — La *cocarde* est née de l'usage qu'avaient les **croates**, appelés en France *cravattes*, de mettre à leurs bonnets des plumes de coq. Nos soldats trouvant cette parure agréable, ont voulu l'imiter.

tricolores iz 1872. može naći sličan podatak, kao i u još nekim knjigama.

Prvi pisani trag o kokardi i hrvatskim vojnicima prema Google knjigama je knjiga *Mélanges tirés d'une grande bibliothèque* iz 1781. iako nije nemoguće da se podatak pojavljuje i ranije. Što se tiče recentnijih tragova o kokardi i hrvatskim vojnicima, moguće je da je taj podatak nedavno objavljen u knjizi *La Croatie et la France* od Gregory Perochea iz 1998. o 200 godina zajedničke povijesti naše zemlje i Francuske. Nažalost, Google ne daje knjige u punom obliku, pa se ne može ništa više reći o tom djelu.

U zaključku, sve što je navedeno u ovom tekstu, svakako bi trebalo stručno obraditi i istražiti, a ovaj članak bi mogao biti poticaj našim znanstvenicima u tom području. Nadajmo se da će i ovaj hrvatski modni detalj jednog dana zauzeti zasluženo mjesto uz kravatu u našoj vojnokulturnoj baštini.